

Buletin legislativ de drept comunitar

Septembrie 2010

Jurisprudență comunitară

1

Septembrie 2010

Buletin legislativ de drept comunitar

Curtea de Justiție a Uniunii Europene confirmă inaplicabilitatea regulilor de confidențialitate a comunicărilor dintre întreprinderi și avocații lor interni

Extras

Printr-o hotărâre recentă a Curții Europene de Justiție s-a confirmat că autoritățile comunitare cu atribuții de investigație în dreptul concurenței au dreptul de a obține copii de pe comunicările dintre societatea supusă investigației și avocații săi interni. Singurele comunicări care vor avea în continuare caracter privilegiat și confidențial vor fi cele dintre societatea investigată și avocații săi externi.

Dosarul în care s-a pronunțat decizia

Pe 14 septembrie 2010, Curtea de Justiție a Uniunii Europene („Curtea”) a soluționat Cauza C-550/07 P, având ca obiect un recurs prin care se solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță din 17 septembrie 2007, Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals / Comisia (T125/03 și T253/03), în măsura în care Tribunalul de Primă Instanță („Tribunalul”) a respins cererea de protecție a confidențialității corespondenței desfășurate cu consilierul juridic al Akzo. În favoarea reclamantelor au intervenit Conseil des barreaux européens, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advokaten, European Company Lawyers Association, American Corporate Counsel Association – European Chapter, International Bar Association, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Irlanda și Regatul Țărilor de Jos.

Situația de fapt datează din anul 2003

Situația de fapt datează din 2003, când Comisia a dispus o anchetă în temeiul art. 14 alin. 3 al Regulamentului nr. 17/1962, prin care s-a urmărit identificarea probelor privind eventuale practici anticoncurențiale. La dosar au fost incluse două mesaje electronice între directorul general al Akcros și coordonatorul Akzo pe probleme de dreptul concurenței, care era avocat înscris în baroul olandez și angajat permanent al Akzo, societate de drept englez. Reclamantele au susținut că cele două documente sunt protejate de confidențialitatea comunicărilor dintre avocat și client, cerând îndepărtarea lor ca probe. Comisia a decis ca cele două documente nu sunt protejate în acest mod, decizie care a fost susținută și de Tribunal.

Decizia Curții din 1982

Trebuie menționat că principiul confidențialității corespondenței dintre avocat și client la nivelul Uniunii a făcut obiectul hotărârii AM&S Europe / Comisia (C-

Nu există obligația egalității de tratament între avocații interni și cei externi

Relevanța prevederilor de drept intern

155/79) din 1982, prin care Curtea a stabilit ca aplicarea la nivel comunitar a acestui principiu se subordonează îndeplinirii cumulative a două condiții: (1) comunicarea avocatului cu clientul trebuie să fie în legătură cu exercitarea dreptului la apărare, și (2) avocatul trebuie să nu aibă un raport de muncă cu clientul. Cele două condiții au fost stabilite după analizarea stadiului și tendințelor în statele membre, în baza observației că deși nu există o metodă generalizată de reglementare a confidențialității între avocat și client, acest principiu trebuie recunoscut la nivelul Uniunii.

În motivarea cererii lor către Curte, reclamantele Akzo și Akcros au invocat trei motive (două fiind subsidiare) pentru nulitatea deciziei Tribunalului. Motivul principal a fost acela că **Tribunalul a făcut o interpretare greșită a celei de-a doua condiții a principiului confidențialității, și că prin această interpretare s-a încălcat principiul egalității de tratament.** Curtea a precizat că cerința independenței avocatului de client provine din rolul avocatului, considerat colaborator al justiției și care trebuie să furnizeze, în deplină independență și în interesul superior al acesteia, asistența juridică de care are nevoie clientul. Avocatul intern, chiar dacă este înscris în barou și are anumite obligații deontologice și de etică profesională (cum era cazul avocatului intern al Akzo), nu beneficiază de aceeași independență ca avocatul extern, astfel că îi este mai dificil să remedieze eventualele tensiuni existente între obligațiile profesionale și scopurile clientului său. Curtea a conchis că cerința independenței avocatului implică lipsa oricărui raport de muncă cu clientul, astfel că protecția confidențialității nu se aplică corespondenței purtate cu consilierii juridici interni. Sub aspectul egalității de tratament, Curtea a arătat că în lumina concluziei de mai sus avocatul intern și cel extern nu sunt în situații comparabile, astfel că tratamentul diferit nu încalca principiul egalității de tratament.

Al doilea motiv invocat a fost acela că **în virtutea evoluției sistemelor juridice ale statelor membre începând din 1982, Tribunalul ar fi trebuit să reinterpreteze Hotărârea AM&S Europe/Comisia în ceea ce privește principiul confidențialității corespondenței dintre avocat și client.** Reclamantele au susținut faptul că nu este hotărâtor faptul că legislațiile naționale nu recunosc în mod unanim și clar protecția confidențialității comunicărilor cu avocații interni, întrucât dreptul Uniunii ar putea stabili criterii juridice pentru protecția dreptului la apărare care să fie superioare celor stabilite la nivel național. Totuși, Curtea a arătat că între legislațiile statelor membre există diferențe în această privință, unele nepermițând înscrierea în barou a consilierilor juridici interni (cum este și cazul României) și unele excluzând expres aplicarea confidențialității în comunicările cu

Reducerea nivelului de protecție a dreptului la apărare a întreprinderilor

consilierii juridici interni, astfel că nu se poate identifica o tendință uniformă sau vădit majoritară.

Un alt aspect al celui de-al doilea motiv invocat a fost acela că, prin interpretarea dată, **Tribunalul a redus nivelul de protecție a dreptului la apărare a întreprinderilor**, întrucât potrivit acelei interpretări opiniile juridice ale avocatului intern nu ar prezenta același interes și nu ar avea utilitate deplină în lipsa protecției confidențialității. Mai mult, dreptul la apărare ar trebui să includă posibilitatea de a fi consiliat, apărat și reprezentat de un avocat intern sau extern, iar protecția confidențialității comunicărilor dintre avocat și client face parte din acest drept indiferent de statutul profesional al avocatului respectiv. Nu mai puțin însă, Curtea a subliniat că dreptul de a fi apărat și consiliat de un avocat intern nu exclude aplicarea anumitor restricții legale și modalități privind exercitarea profesiei, arătând ca exemplu faptul că avocații interni nu au întotdeauna posibilitatea să își reprezinte clienții în fața tuturor instanțelor naționale. Concluzia Curții pe acest punct a fost aceea că orice justițiabil care urmărește să obțină opinia unui avocat trebuie să accepte astfel de restricții și condiții aferente exercitării profesiei de avocat, iar modalitățile de protecție a confidențialității comunicărilor dintre avocat și client fac parte din aceste restricții și condiții.

Raportul dintre dreptul comunitar și cel intern

Ultimul aspect al celui de-al doilea motiv a fost **încălcarea principiului securității juridice**, având în vedere aplicarea paralelă a dispozițiilor comunitare cu cele din dreptul intern, așa încât protecția confidențialității nu ar putea depinde după cum autoritatea de investigare este una națională sau Comisia. Sub acest aspect Curtea a fost din nou de părere contrară, motivând prin faptul că lipsa confidențialității la nivel comunitar a corespondenței cu avocatul intern nu generează nicio incertitudine juridică în ceea ce privește întinderea protecției în cauză, întrucât competențele Comisiei potrivit Regulamentului nr. 17/1962 și Regulamentului nr. 1/2003 se disting de întinderea investigațiilor la nivel național prin aceea că privesc practici anticoncurențiale transnaționale. Cum competențele sunt repartizate, normele privind protecția confidențialității pot varia în funcție de această repartizare. Curtea a fost de părere că întreprinderile ale căror incinte sunt percheziționate în cadrul unei investigații în materie concurență, sunt în măsură să își stabilească drepturile și obligațiile față de autoritățile competente și în raport cu dreptul aplicabil, precum, de exemplu, tratamentul documentelor care pot fi sechestrate în cursul unei astfel de investigații și problema dacă întreprinderile în cauză au sau nu au dreptul să invoce protecția confidențialității comunicărilor cu avocații interni. În consecință, Curtea a opinat că întreprinderile se pot orienta în mod eficient în funcție de competențele autorităților menționate

**Principiul autonomiei
procedurale interne**

și de competențele concrete ale acestora privind sechestrarea unor documente.

Cel de-al treilea motiv invocat a fost că **aprecierile Tribunalului încalcă principiul autonomiei procedurale și principiul competențelor de atribuire**. Curtea a arătat că principiul autonomiei procedurale naționale, în lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, revine ordinii juridice interne din fiecare stat membru atribuția de a desemna instanțele competente și de a stabili modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor conferite justițabililor de dreptul Uniunii. Totuși, în cauza de față este vorba de legalitatea unei decizii adoptate de o instituție a Uniunii în temeiul unei reglementări la nivelul Uniunii care nu prezintă nicio trimitere la dreptul național. Mai mult, Curtea a subliniat faptul că aplicarea unor norme sau noțiuni juridice din dreptul național al unui stat membru ar aduce atingere unității dreptului Uniunii, întrucât ar afecta egalitatea de tratament pentru întreprinderile investigate. Aplicarea uniformă a ordinii juridice a Uniunii nu poate depinde de locul unde se efectuează investigația și de eventualele particularități ale legislației naționale.

**Dispoziții legale aplicabile în
România în cazul investigațiilor
dispuse de Consiliul Concurenței**

În România, în privința investigațiilor instrumentate de către Consiliul Concurenței, rămân aplicabile prevederile art. 36 alin. (8) din Legea concurenței nr. 21/1996 (în vigoare din august 2010), conform căroră *„comunicările dintre întreprinderea sau asociația de întreprinderi investigate și avocatul acestora, realizate în cadrul și în scopul exclusiv al exercitării dreptului la apărare al întreprinderii, respectiv după deschiderea procedurii administrative în baza prezentei legi sau anterior deschiderii procedurii administrative, cu condiția ca aceste comunicări să aibă legătură cu obiectul procedurii, nu pot fi ridicate sau folosite ca probă, în cursul procedurilor desfășurate de Consiliul Concurenței. Nu pot fi ridicate sau folosite ca probă documentele pregătitoare întocmite de întreprinderea sau asociația de întreprinderi investigate în scopul exclusiv al exercitării dreptului la apărare, chiar dacă nu au fost trimise avocatului sau nu au fost create cu scopul de a fi trimise fizic unui avocat”*.

Autori

andreea.lisievici@tuca.rocornel.popa@tuca.ro

Detalii contact:

Piața Victoriei
Șoseaua Nicolae Titulescu nr. 4-8
America House, aripa de vest, et. 8
Sector 1
București 011141
România

 (40-21) 204 88 90

 (40-21) 204 88 99

 office@tuca.ro

 www.tuca.ro

Disclaimer

Acest material informativ are numai un caracter orientativ. Scopul său nu este de a oferi consultanță juridică cu caracter definitiv, care se va solicita conform fiecărei probleme legale în parte.

Pentru detalii și clarificări privind oricare dintre subiectele tratate în Buletinul Legislativ, persoanele de contact sunt:

Florentin Țuca, Avocat asociat coordonator (florentin.tuca@tuca.ro)

Cornel Popa, Avocat asociat (cornel.popa@tuca.ro)

Cristian Radu, Avocat colaborator coordonator (cristian.radu@tuca.ro)